

آشنایی با چند بیماری دهانی ویروس‌هایی که دهان شما را دوست دارند!

اهداف آموزشی

انتظار می‌رود خوانندگان محترم پس از مطالعه:

- علایم دهانی اوربون و آبله مرغان را فهرست کنند.
- علایم بیماری تبخال را نام ببرند.
- نشانه‌های بیماری هرپانژین را بشناسند.

عصمت محقق شریفی
کارشناس مسؤؤل دهان و دندان
دانشکده علوم پزشکی بهبهان و آغاچاری

دکتر فاطمه مستان
دندانپزشک مرکز جمعیتی شهید بقایی
دانشکده علوم پزشکی بهبهان و آغاچاری

دکتر محمدرضا نادری
کارشناس سلامت دهان و دندان
دانشگاه علوم پزشکی مشهد

**عکس العمل
دفاعی بدن در
مقابل ویروس‌ها به صورت
تولید آنتی بادی در طول
۵ تا ۱۰ روز ظاهر می‌شود.
در بیشتر موارد، سیستم
دفاع بدن بر ویروس غلبه
می‌کند.**

بیماری‌های ویروسی دهان یکی از شایع‌ترین علل مراجعه بیماران به بخش دندانپزشکی است. دلیل این بیماری‌ها می‌تواند از یک ترومای ساده تا ضعف عمومی بدن در بیماری‌هایی مثل سرماخوردگی، تابش طولانی آفتاب، فشارهای روانی و استرس، خستگی زیاد و اختلالات دستگاه گوارش و... متفاوت باشد، اما فراموش نکنیم که تظاهرات بالینی بسیار متفاوتی هم دارند. این تظاهرات برای مقابله با ویروس‌ها در افراد مختلف به شکل‌های متفاوتی بروز می‌کنند. واکنش‌ها نیز نسبت به نوع ویروس و نوع بافت متفاوت بوده و ممکن است از یک التهاب ساده، افزایش حجم سلولی (هیپرپلازی)، نکروز و گاهی اوقات روند بدخیمی و سرطانی شدن سریع را شامل شود. عکس‌العمل دفاعی بدن در مقابل ویروس‌ها به شکل تولید آنتی بادی در طول ۵ تا ۱۰ روز ظاهر می‌شود. در بیشتر موارد، سیستم دفاعی بدن بر ویروس غالب می‌شود. تاکنون داروی قطعی برای ویروس‌ها ساخته نشده و درمان‌های آنتی بیوتیکی بیشتر برای حفظ مقاومت بدن و جلوگیری از شیوع بیماری‌های ثانویه است.

بیماری‌های ویروسی دهان

با عنایت به اینکه بیماری‌های دهان و دندان و مشکلات ناشی از آن بر کیفیت زندگی افراد تأثیر بسزایی داشته و با در نظر گرفتن این موضوع که بسیاری از بیماری‌های دهان ارتباط مستقیمی با سلامت عمومی افراد دارند، بنابراین در مورد چند بیماری ویروسی دهان توضیحاتی داده می‌شود:

۱. تبخال: تبخال یک بیماری ویروسی و قابل انتقال است که اولین برخورد اغلب در سنین کودکی، بین یک تا ۵ سال اتفاق می‌افتد. دوره نهفتگی این ویروس ۴ تا ۵ روز بوده و در ۹۰ درصد موارد با علائم بسیار خفیف و بدون بروز ضایعه همراه است. در ۱۰ درصد موارد نیز با نشانه‌های احتمالی تب، تحریک پذیری، خارش و سوزش ناحیه همراه است. این بیماری ابتدا به شکل برجستگی‌های بسیار کوچک روی مخاط دهان و قرمزی ناحیه است که خیلی سریع به همدیگر متصل و به شکل

تاول‌های پر از آب (وزیکول) بیشتر در قسمت قرمز لب و گوشه لب‌ها دیده می‌شود. ۶ تا ۲۴ ساعت قبل از بروز، در محل ضایعه علائم هشداردهنده‌ای مانند حس سوزش، گزگز شدن یا خارش احساس می‌شود. شدت علائم در ۸ ساعت اول است و بیشترین سرایت در ۴۸ ساعت اول که مایع وزیکول‌ها پاره شده و حاوی مقدار زیادی ویروس است و موجب آلوده شدن نواحی دیگر در بدن و سرایت به دیگر افراد می‌شود.

توصیه می‌شود هنگام مشاهده تبخال موارد زیر را به فرد مبتلا آموزش داده شود:

* تاول‌ها را نباید ترکاند چون قابل انتقال به دیگر نقاط

بیماری با علائم عمومی مانند تب، سردرد و سرفه و آبریزش بینی آغاز می‌شود و ناحیه حلق برافروخته و ملتهب است.

* شایع‌ترین ناحیه درگیر، خلف حفره دهان و ستون‌های لوزه‌ای هستند.

* اولین نشانه‌های دهانی هرپانژین، گلودرد و درد حین بلع است.

* سایر علائم شامل دیسفاژی^۱، تب، بی‌حالی، سردرد، لنفادنیت^۲ و استفراغ هستند.

هرپانژین یک التهاب ویروسی دهان و گلو است که با آفت، گلودرد استرپتوککی و هرپس اشتباه گرفته می‌شود.

درمان: ارجاع به پزشک و استفاده از دهان‌شویه‌های ضد عفونی‌کننده و آنتی‌بیوتیک‌ها برای جلوگیری از بروز عفونت‌های ثانویه و استفاده از مسکن‌ها برای تسکین درد.

۳. اوربون (گوشک): عامل آن «پارامیکسو ویریده» است که غدد بزاقی را درگیر می‌کند. در این حالت، قرمزی و

اتساع دهانه مجاری غدد بزاقی شایع‌ترین یافته دهانی است و شایع‌ترین علامت بیماری نیز تغییرات در غدد

بزاقی خصوصاً پاروتید است که به شکل تورم و ناراحتی در قسمت تحتانی گوش خارجی بروز می‌کند و به سمت

پایین گسترش می‌یابد. بزرگی غده زیر زبانی ممکن است باعث بزرگ شدن دوطرفه کف دهان شود. دوره

بیماری یک تا دو هفته است و درد و ناراحتی در هنگام

بدن شخص یا دیگر افراد است.

* اگر تاول‌ها ترکیدند، سریعاً منطقه با آب فراوان و سپس صابون یا بتادین شست و شو داده شود. عمل

شست‌وشو تا حد امکان با دستکش یا پلاستیک نایلون انجام شود. تماس ترشحات با گوشه ناخن

انگشت ممکن است سبب ابتلا به تبخال انگشت شود که بسیار دردناک است. بعد از شست و شو از حوله

استفاده نکنید و محل با قرار دادن دستمال کاغذی و به شکل آرام خشک شود.

* تا زمانی که ضایعه تبخال روی لب وجود دارد، باید از بوسیدن دیگران خودداری کرد.

* در صورت درد زیاد بایستی بیمار را به پزشک ارجاع داد. افرادی را که مبتلا به تبخال هستند، تا زمان خوب

شدن معاینه نکنید. در صورت داشتن درد و ناراحتی بیمار را به مرکز خدمات جامع سلامت ارجاع دهید تا

معاینه شود.

درمان: استراحت، رعایت اصول بهداشتی ذکر شده و استفاده از پماد آسیکلوویر، عود مجدد در اطولانی ترمی کند.

۲. هرپانژین: عامل آن کوکساکسی ویروس است که بیشتر در کودکان کم سن ایجاد می‌شود و راه انتقال اصلی آن

مدفوعی - دهانی است. شروع عفونت نیز به شکل حاد است و معمولاً دوره‌های همه‌گیری در کودکان زیر ۱۰

سال و در فصل تابستان رخ می‌دهد.

۱. دیسفاژی: اختلال بلع ۲. لنفادنیت: التهاب غدد لنفاوی

دسترسی و دید راحت برای معاینه و ارزیابی هستند و علایمی مانند تاول، زخم، تغییر رنگ و تغییرات سطح بافت به راحتی قابل ارزیابی هستند. دقت در معاینه و تشخیص زودهنگام عفونت‌های ویروسی دهان باعث تسهیل درمان و کاهش عوارض آن‌ها و هزینه مراقبت‌های بالینی می‌شود. با توجه به این که علایم و نشانه زخم‌های دهانی در بسیاری بیماری‌ها مشابه هم است، ثبت دقیق تاریخچه در مراجعه بیمار و دقت کامل در جزئیات و مشاهده بالینی و کامل کردن دقیق در قسمت توضیحات شرح حال سامانه نیاز اساسی است. برابر یک اصل کلی هرگونه زخم داخل دهان که بعد از یک هفته با درمان یا بدون درمان بهبود پیدا نکند نیازمند پیگیری و ارجاع به دندانپزشک و متخصص بیماری‌های دهان و دندان است.

جویدن غذا بیشتر می‌شود. اهمیت این بیماری در عوارض احتمالی آن است که شامل ورم بیضه و احتمال عفیمی، التهاب لوزالمعده و گاهی درگیر شدن قلب، پروستات و تخمدان نیز خواهد بود.

درمان: ارجاع به پزشک، استراحت کامل بیمار و تجویز آنتی بیوتیک و مسکن برای پیشگیری از عفونت‌های ثانویه. امروزه به علت استفاده از واکسن «پنتاوالان» شیوع بسیار نادر است.

۴. آبله مرغان: عفونت ناشی از ویروس «واریسلا زوستر» در سن ۵ تا ۹ سالگی رخ می‌دهد که به دنبال آن فاز نهفتگی ایجاد می‌شود.

علایم عمومی: سردرد، بی‌اشتهایی، التهاب حلق و بینی و بتدریج شروع بثورات پوستی که بزرگ و سریع آبکی شده و پاره شده و پوسته قهوه‌ای رنگی به جا می‌گذارند. **علایم دهانی:** داخل مخاط گونه کام و حلق بثوراتی به شکل وزیکول به جا می‌گذارند که سریعاً پاره شده و زخم سطحی ایجاد می‌شود که درد زیادی هم ندارد. **درمان:** همانند دیگر بیماری‌های ویروسی بالا است.

نتیجه‌گیری

شایع‌ترین دلیل زخم‌های دهانی و تاول‌ها، عفونت ویروسی است. تشخیص بموقع همراه با انجام درمان مناسب می‌تواند التیام سریع شرایط را با حداقل ناراحتی و اضطراب برای بیمار و مراقبان فراهم کند و از شیوع عفونت به دیگران به ویژه افراد دارای نقص ایمنی جلوگیری کند. ضایعات دهان دارای خصوصیت

منابع

- * اداره سلامت دهان و دندان، دانستنی‌های بهداشت دهان و دندان (ویژه معلمان) انتشارات جابر، چاپ سوم ۱۳۷۹
- * اسلامی حسین، انتظاری ملکی طاهر، ملکی صالح. تشخیص و درمان ضایعات دهان و دندان. شابک ۶-۰۰۲-۴۰۸-۶۰۰-۹۷۸. تهران. ناشر رویان پژوه.
- * مشهدی عباسی سرپرست نویسندگان، کتاب ملی آسیب شناسی دهان و فک صورت شایک، ۴-۷۹۹-۱۰۲-۶۰۰-۹۷۸، تهران سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی

به این موضوع امتیاز دهید (تا ۱۰۰). کد موضوع ۱۰۵۲۱ پیامک ۳۰۰۰۷۲۷۳۱۰۰۱. نحوه امتیازدهی: امتیاز- شماره مقاله. مثال: اگر امتیاز شما ۸۰ باشد (۸۰-۱۰۵۲۱)